

не обов'язково викличе відповідне зниження кредитних ставок. Цей вплив становить 38 %, що характеризується як не значний.

Література

1. Бюллетень Національного банку України. — 2006. — № 6.
2. Гарнер О., Конвей Р., Оуен Р. Залучення капіталу. — М.: Фінанси і статистика, 1995. — 464 с.
3. Шиндирук І. П. Удосконалення методичних підходів оцінки вартості боргових джерел фінансування // Агроінком. — 2006. — № 1. — 58—66 с.

УДК 658.155

Л. М. Дзюбенко, канд. екон. наук,
ст. викл. кафедри економіки підприємств,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ДЕФІНІЦІЯ «ПРИБУТКОВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»: СУТНІСТЬ І ВІДМІННОСТІ

Розглянуто сутність дефініції «прибутковість підприємства». Визначено її відмінності від понять «рентабельність» і «дохідність».

The essence definition «profitability of the enterprise» is considered. «Rentable» and «incoming» is determined her differences from concepts.

Зростаюча конкуренція на внутрішньому та зовнішніх ринках, посилення процесів концентрації і централізації капіталу, спеціалізації та глобалізації визначають необхідність формування адекватної реакції підприємств на виклики сучасного мінливого середовища. Для успішного виживання і розвитку підприємств (суб'єктів підприємництва) існує об'єктивна необхідність у стабільній прибутковості. Отже, підприємництво та одержання маси прибутку його суб'єктами є взаємозалежними і невіддільними одне від одного.

У тлумачному словнику В. І. Даля наведено, що «прибутковий — той, що дає прибуток, вигідний» [1]. Великий тлумачний словник сучасної української мови пояснює: по-перше, **прибутковість** як абстрактне слово, іменник до *прибутковий*. Прибутко-

вість підприємства; по-друге, **прибутковий** — який дає прибуток // Який є прибутком [2]. Отже, прибутковість підприємства і його прибуткова діяльність є рівнозначними (тотожними) поняттями. Таким чином, прибутковість функціонально пов'язана з діяльністю підприємства, породжується з діалектичної взаємодії підприємця і середовища та є ознакою успіху в організації, управлінні і передбаченні.

Економісти-практики і науковці ще й досі не визначились із тлумаченням дефініції «прибутковість підприємства». І. О. Бланк визначає «прибутковість як здатність підприємства генерувати прибуток і здійснювати рентабельну діяльність» [3]. Сучасний економічний словник [4] визначає: «рентабельність — ефективність, прибутковість, дохідність підприємства або підприємницької діяльності; ефективність — відносний ефект, результативність процесу, операції, проекту, які визначаються як відношення ефекту, результату до затрат, витрат, що обумовили, забезпечили його отримання; вигідність — доцільність, дохідність, прибутковість справи, отримання вигоди». Отже, дуже часто дефініцію «прибутковість» використовують як синонім понять «рентабельність», «вигідність», «дохідність». Хоча усі вони є різні за своєю економічною сутністю.

Великий економічний словник А. Н. Азріліяна [5] засвідчує: «прибутковість — одержання доходу від інвестування коштів; дохідність — здатність приносити доходи; рента — певний дохід з капіталу, майна або земельної ділянки, котрий не вимагає від своїх отримувачів підприємницької діяльності; рентабельність (від нім. *rentabel* — доходний) — один із основних вартісних якісних показників ефективності виробництва на підприємстві, об'єднанні, галузі у цілому, який характеризує рівень віддачі затрат і ступінь використання засобів у процесі виробництва та реалізації продукції».

Словник політичної економії відносить показник рентабельності до «одного із показників ефективності роботи основних госпрозрахункових ланок соціалістичного суспільного виробництва» [6]. Ми не поділяємо думку науковців-практиків, що вважають рентабельність і прибутковість тотожними поняттями з однаковим змістовим навантаженням [7]. Як зазначає Є. Ф. Брігхем, «прибутковість є загальним результатом поєднання засобів проведення курсу компанії і відповідних рішень» [8]. Отже, прибутковість підприємства за економічною сутністю пов'язана з виробництвом прибутку, а не з одержанням пасивних доходів (ренти, процента).

В сучасній економіці прибутковість і рентабельність не є тотожними поняттями та мають різне смислове навантаження. Прибутковість як результат діяльності пов'язана з масою і нормою прибутку підприємства, як процес є сукупністю послідовних дій з авансування капіталу, покриття затрат доходами, отримання прибутку, що характеризує ступінь віддачі капіталу і величину його приросту в результаті бізнес-процесів.

Рентабельність є головним якісним показником ефективності роботи для планової економіки в якій переважає суспільна (державна) власність. В ринковій економіці рентабельність характеризує для власника рівень доходу від використання його капіталу (майна або земельної ділянки) та не вимагає від нього прямої чи непрямой участі в підприємницькій діяльності, тобто за своєю суттю і етимологічним значенням визначає і характеризує рівень доходу у вигляді ренти чи процента, а не прибутку, який отримує підприємець від управління капіталом. Аналіз співвідношення факторів виробництва та доходів (табл. 1) підтверджує виникнення прибутку саме із підприємництва (управління капіталом), а не від інших факторів (праці, використанні капіталу як власності, землі та іншого майна).

Таблиця 1

**СПІВВІДНОШЕННЯ
ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА ТА ДОХОДІВ**

ФАКТОРИ ВИРОБНИЦТВА	ДОХОДИ
Праця	Заробітна плата
Використання капіталу як власності	Процент
Підприємництво (управління капіталом)	Прибуток
Земля та інше майно	Рента

Отже, на нашу думку, відмінності між прибутковістю і дохідністю підприємства такі: 1) прибутковість, за своєю суттю — процес, який передбачає управління авансованим (ужитим у своєму бізнесі) капіталом задля отримання підприємцем доходу, від розподілу якого прибуток нагромаджує капітал, тобто інвестується (капіталізується) прибуток у розвиток підприємницької діяльності; 2) дохідність є здатністю будь-якої особи (зокрема підприємства) приносити доходи, які можуть включати заробітну плату, процент, прибуток і ренту, котрі відповідно за джерелами

походження бути від своєї праці, капіталу і майна (зокрема землі); 3) дохідність, з одного боку підпорядкована, є основною складовою прибутковості, а з іншого — з доходу впливає прибуток як головна складова приросту капіталу. Кругообіг капіталу на практиці відбувається водночас і паралельно на всіх стадіях; матеріальне втілення дохідність і прибутковість підприємства знаходять у коштах і цінностях, тому розмежувати їх можливо лише суто теоретично.

Концепт прибутковості підприємства пов'язаний з отриманням прибутку, а не з одержанням ренти чи процента. Тому, необхідно відмежовувати прибуток, який отримують підприємці з управління капіталу, від процента чи ренти, отриманих з використання капіталу або майна як власності.

Література

1. *Даль В. И.* Толковый словарь русского языка. Современная версия. — М.: Эксмо, 2002. — С. 525.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. — К.: Ірпінь, ВТФ «Перун», 2004. — С. 925.
3. *Бланк И. А.* Управление прибылью. — 2-е изд., расш. и доп. — К.: Ника-Центр, Эльга, 2002. — С. 519.
4. *Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б.* Современный экономический словарь. — М.: ИНФРА — М, 1997. — 496 с.
5. Большой экономический словарь / Под ред. А. Н. Азрилияна. — 4-е изд. доп. и перераб. — М.: Институт новой экономики, 1999. — 1248 с.
6. Политическая экономия: Словарь / Под ред. М. И. Волкова и др. — 3-е изд., доп. — М.: Политиздат, 1983. — С. 391.
7. *Андрійчук В. Г.* Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз: Монографія. — К.: КНЕУ, 2005. — С. 48.
8. *Брігхем Є. Ф.* Основи фінансового менеджменту / Пер. з англ. — К.: Молодь, 1997. — С. 119.

УДК 658

Т. С. Домашенко, студентка,
Н. В. Ревуцька, канд. екон. наук,
доц. кафедри економіки підприємств,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ БІЗНЕС-МОДЕЛІ КОМПАНІЇ

Розглянуто сучасні підходи до формування бізнес-моделі компанії. Обґрунтовано необхідність реалізації принципу «інтелектуального лідерства» у процесі трансформації бізнес-моделей вітчизняних підприємств.